

ÖG ve PD

II

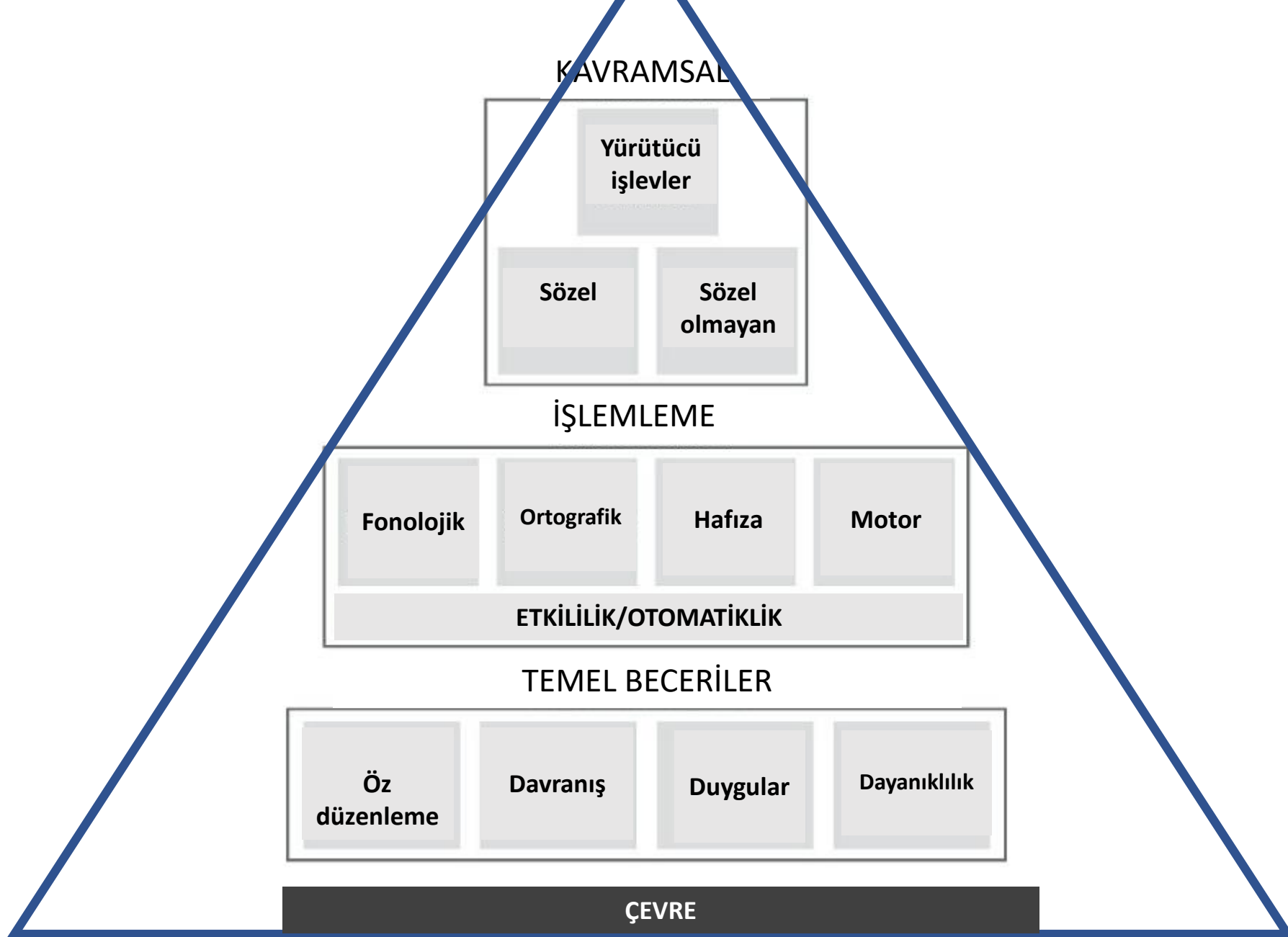
Temel Yapı Taşları

Öğrenmeye İlişkin Yapı Taşları-Giriş

- Her çocuğun öğrenme stili farklıdır ve öğrenme becerileri farklılaşmaktadır.
- Bir çocuğun zorluk yaşamasına ilişkin nedenler bir başka çocuktan farklı olabilmektedir.
- Öğrenme zorlukları ve davranış problemleri çok hızlı bir şekilde ve kolayca çözülemeyebilmektedir.

Öğrenmenin Yapı Taşları

- Öğrencilerde motivasyonun azalmasının nedeni sürekli olarak başarısızlık yaşamamanın ve okulda yaşanan zorlukların sonucu olabilmektedir.
- Öğrenmenin Yapı Taşları (Goldstein & Mather, 1998):
 - Sınıf davranışları ve öğrenme sorunları üç düzey, üçgen bir yapı ile açıklanabilir.
 - Üçgenin en altında temel beceriler yer alır.
 - Ortasında işleme becerileri ya da algısal beceriler yer alır.
 - En üstte ise kavramsal beceriler ya da düşünme becerileri/bilişsel beceriler yer alır.

- Şekilde piramit şeklinde yerleştirilmiş 12 Yapı Taşı bulunmaktadır.
- Şeklin tabanında öğrenme çevresi yer alır: Çocuğun evi ve sınıf çevresini içerir
- 12 yapıtaşı 3 farklı gruba ayrılır.
- Temel yapı taşları öz düzenleme, davranışlar, duygular ve dayanıklılığı içerir.
- Orta düzeyde 4 set işleme yapı taşı vardır: fonoloji, ortografi, hafıza ve motor beceriler

- Bu yapı taşlarının altında bir destek yapı taşı vardır: Etkililik/otomatiklik
- Otomatik ve hızlı işleme öğrenmeyi kolaylaştırır.
- En üst düzey üç kavramsal yapı taşı içerir: Sözel (dil ile düşünme), sözel olmayan (şekillerle düşünme ve uzamsal/konumsal mantık yürütme ve yürütücü işlevler (stratejilerden yararlanarak düşünme))
- İşleme ve kavramsal yapı taşları akademik başarı ve öğrenmenin farklı yönlerini etkiler.
- Yapı taşları, birbiriyle ilişkili faktörler ve yeterliklerden/becerilerden oluşmaktadır.

- Becerilerin bir kısmı farklı yapı taşlarında da yer alabilecek şekilde örtüşme göstermektedir.
 - Örneğin, morfoloji, fonolojik ve ortografik bloğa uygunken aynı zamanda sözel yapı taşına da (morofoloji bilgisinin sözcük dağarcığı gelişimine etkisi gibi) uyum göstermektedir.
 - Hafıza/bellek, öğrenmenin hemen her türünü etkilemektedir ve işleme yapı taşında yer almaktadır; kavram yapı taşında da kendine yer bulabilmektedir. Becerinin/görevin doğasına göre belleğe yönelik farklı talepler olmaktadır. Çalışma belleği erken kavramsal işlemlerde yer almakta aynı zamanda yürütücü işlevlerde de görev almaktadır (Gathercole & Holmes, 2014).

- Bellek, çarpmanın kurallarını öğrenirken de çalıştırılmakta ya da uzun bir bölme probleminin basamaklarını takip etmede de işe koşulmaktadır (işleme yapı taşı); aynı zamanda bir hikayeyi yeniden anlatırken ya da bir problemi çözmek için strateji üzerinde çalışırken de işe koşulmaktadır (Kavram yapı taşı).
- Diğer bir örnek; Öz-düzenleme Temel yapı taşındın gerektirdiği dikkati yöneltme ile Yürütücü İşlevler olan Kavram yapı taşının gerektirdiği dikkati yöneltmede örtüşme vardır.

Öğrenme ortamı/çevre

Piramidin tabanını çevre oluşturur. Hem ev hem okul çevresini içerir.

Ev ve okul ortamında faktörler öğrenme ve davranış problemlerini alevlendirebilir.

Öğretmenlerin

çocukların kendilerine saygı duyulduğu, değer verildiğini hissettiği ve akademik, sosyal ve duygusal olarak desteklendiklerini hissettikleri bir sınıf ortamı yaratmaları gerekmektedir.

Temel yapı taşları

Temel yapı taşları tüm öğrenmeler için bir destek sistemi oluşturur.

Evin temelinin evi desteklemesi için güçlü olması gerektiği gibi bu 4 yapı taşı da öğrenmenin oluşması için güçlü olmalıdır.

Öz düzenleme

- Çocuğun dikkatini yönlendmesi, davranışlarını düzenlemesi ve dürtülerini kontrol etmesini içerir.

Davranış

- Öğrencinin gözlenebilen ve örtülü/gözlenemeyen eylemlerini içerir, sosyal beceriler ve kurallara uymayı da içerir.
- Davranım bozukluğu, zıtlasma bozukluğu (oppositional defiant disorder) ve yeterli düzeyde olmayan öfke kontrolü öğretmenler ve akranlarla etkileşimleri etkileyen dışsallaştırılmış bozukluklar ve davranışlardandır.

Duygular

- Çocuğun duygudurumu ile genel mizacını/huyunu içerir.
- Bu yapı taşıdaki sorunlar *içselleştirilmiş bozukluklar/davranışlar* olarak da isimlendirilmektedir. Örneğin, depresyon, anksiyete/kaygı bozuklukları ve düşük motivasyon gibi.
- Bu bozukluklar çocuğun öğrenmesini ciddi şekilde aksatabilmektedir. Okulda yaşanan sorunlar da tutumları ve performansı etkileyebilmektedir.

Dayanıklılık

- Bu yapı taşı, öğrencinin kendisini nasıl algıladığına ve başarılarını ve başarısızlıklarını hangi özelliklere/faktörlere atfettiğine odaklanır.
- Bunlar öğrenilmiş tutumlardır, anne-babalardan öğretmenlerden ve akranlardan geribildirimler ile gelişebilmektedir.
- Dayanıklılık riskleri ve kırılganlığı/savunmasızlığı azaltan ve işlevselliği ve gelişimi iyileştiren bir niteliklidir.
- Düşük akademik öz yeterlik çocuğun, zor bir görevde ısrarcı olmasına ilişkin dayanıklılığını ve isteğini etkileyebilmektedir.
- Bir şeyde kendisini başarısız hissetmekten bireyin hiçbir şeyde iyi olmadığı duygusuna yol açabilmektedir.

-
- Okulda başarılı olabilmek için çocuğun destekleyici bir sınıf ortamına ihtiyacı vardır, dikkatini sürdürebilmeye, öz disipline, sağlıklı duygulara ve kendisine ve okula ilişkin olumlu görüşlere gereksinimi vardır.
 - Temel yapı taşlarındaki güçlü yönler öğrencinin diğer güçlüklerin üstesinden gelmesini ve zor görevlerle karşılaştığında da mücadeleci olmayı öğrenmesini sağlamaktadır.
 - Temel yapı taşlarındaki güçsüzlükler ise okul performansını etkilemekte, kaygı ve depresyon gibi olumsuz faktörler ise öğrencinin öğrenme yetisini azaltmaktadır.
 - Bu yapı taşlarının çok güçlü olması okulda başarıyı garantilememektedir.
 - Bazı çocukların evde okulda desteği olsa da, dikkatini yöneltebilse de mutlu ve uyumlu olmalarına karşın yine zorluk yaşayabilmektedirler, (işleme ve kavram yapı taşlarında sorunlar nedeniyle)

İşleme yapı taşları

Yapı taşlarının ikinci düzeyi, duyular aracılığıyla bilgiyi işlemeyi içermektedir.

Bu yapı taşlarındaki beceriler çocukların, dilin sembolik yönüne ilişkin bilgiye erişmesine, bilgi üretmesine, geri çağırmasına yardımcı olur.

ÖÖG, düşük başarı, öğrenme güçlüğü, disleksi ve spesifik gelişimsel bozukluklar gibi okul başarısızlığı yaşayan çocuklara çeşitli terimler kullanılmaktadır.

İşleme yapı taşındaki beceriler doğası gereği «sekreterlik» olarak kavramsallaştırılmaktadır. Çünkü dilin kodlama sistemlerinde başarılı olmayı ya da bu sistemlerde temel beceri gelişimini etkilemektedir:

- Geri çağırma (yani sözcük tanıma)
- Kodlama (yani heceleme/yazma)
- Motor kodlama (yani el yazısı)

Isaacson (1989), sekreterlik ile yazar olma arasındaki farkı belirtmiştir.

Sekreter yazma, el yazısı gibi süreçleri işletir (işleme yapı taşındaki güçlü ve güçsüz yönler)

Yazar ise fikirlerini formüle eder, organize eder ve ifade eder (Kavram yapı taşındaki güçlü ve güçsüz yönler)

Bazı çocukların fonolojik işleme becerilerinde (örn., sözcüklerle uyak yapma, sözcüklerdeki belirli sesleri ayırt etme) sorunları olabilmektedir. Bazılarının ise okuma ve yazma öğretiminde ortografik ya da daha görsel yönlerle ilgili sorunları olabilmektedir (örn., b yazarken göbeğinin ne yöne bakacağı gibi).

Bazı çocukların bellekle ilgili sıkıntıları olmaktadır (örn., bir yıldaki ayları sırasıyla söylemek gibi ya da çarpmaya ilişkin kuralları hatırlamak gibi)

Bir kısmı ise motor becerilerde zorluk yaşamaktadır. (örn., makasla kesme yapma ya da harflerin şekillerini öğrenme gibi)

Zamanla ve pratikle çocuklar daha yetkin hale gelmekte ve sanki çaba harcamadan bu becerileri sergiler hale gelmektedir. Bu yapı taşlarında sorun yaşayan çocuklar ÖÖG olarak tanı alabilmektedir.

Fonolojik

- Bu yapı taşı fonolojik işlemlemeyi içermektedir: Konuşmadaki ses yapılarını anlamamıza yardımcı olan bir sözel dil becerisi
- Dil öğrenirken çocuklar, erken okuryazarlık becerisi olarak konuşmanın ayırık/belirli seslere, sözcüklere, hecelere ya da fonemlere ayrılabilceğini ya da belirli bir sırayla sıralanabileceğini öğrenirler. Çoğu çocukta bu beceriler okul öncesinde ve erken dönemde ilkokulda gelişmektedir.

Ortografik

- Ortografi, genel olarak dilin yazı sistemine denir. Noktalama işaretleri, büyük-küçük harf kuralları ve yazı örüntülerini içerir.
- Daha dar anlamıyla, harf dizilişleri ile sözcük biçimlerine yönelik algı ve bunların geri çağrılmasını içerir.
- Buna ortografik farkındalık denir. Bireyin, bir harfin ya da sözcüğün görünüşüne ilişkin zihinsel bir temsil oluşturmasını sağlar. Ortografik duyarlılık yaygın olarak kullanılan yazı örüntüleri ve sözcük parçalarının farkına varılmasına yardımcı olur, dildeki harf dizileri ile kombinasyonlarına ilişkin kurallara yönelik farkındalığı da içerir.

Bellek

Belleğe ilişkin özellikler tüm öğrenmeleri etkiler.

- Sözel kısa süreli bellek duyulan bir bilginin sırasıyla tekrar edilebilmesi anlamına gelir.
- Derste not alınması ve yönergeleri uymak için gereklidir.
- Belleğe ilişkin güçlükler ezbere bilgiyi hatırlamakla da ilişkilidir, harfleri ve isimlerini öğrenmek ya da çarpma kurallarını ezberlemek gibi. Bu tür belleğe çağrışimli bellek ya da eşleşmeli çağrışımsal öğrenme/çifter bağlamalı öğrenme de denmektedir.
- Bazı bellek becerileri daha karmaşıktır ve bir ya da daha fazla yapı taşını içerir (örn., çalışan bellek)

- Çalışan bellek, bilgiyi anlama ve belirli bir şekilde onu yeniden düzenleme becerisidir. Örneğin birine belli bir sırayla rakamlar söylemek ve bunları tersten söylemesini istemek gibi. Bu tür bir beceri, kısa süreli sözel bellek ile görselleştirme ve rakamları yeniden düzenleme (sözsüz) yanı sıra strateji kullanabilme becerisini (yürütücü işlevler) içermektedir.
- Bazı durumlarda öğrencinin akademik güçlükleri bellekteki güçsüzlüklerden kaynaklanırken bazı durumlarda belleğin kullanılmasını içeren becerilerdeki yetersiz performans öz düzenleme ve sözel becerilerdeki güçsüzlüklerle daha ilişkili olmaktadır.

Motor

- Motor becerileri içerir: yazma ve çizmede kullanılan küçük kaslar gibi.
- Kaba motor becerileri – büyük kasları içeren – de içermektedir ancak ince motor beceriler okuldaki performansla daha ilişkilidir.
- İnce motor beceriler ikiye ayrılabilir 1) sembol üretimi (harfleri ve rakamları yazmak) ve 2) sanatsal dışa vurum (resim çizmek).
- Bazı çocuklar çok güzel resimler çizerken sembollerin üretiminde zorluk yaşayabilmektedirler. Yazmak için gerekli motor örüntülerin üretilmesinde yaşanan bu tür zorluklara bazen disgrafi denmektedir.

Etkililik/ otomatiklik

- Bu yapı taşı, işleme yapı taşlarının temelidir.
- Harflerin, rakamların ve sözcüklerin hatırlanması ve üretilmesindeki hız ya da otomatik ve etkili bir şekilde geri çağırılma sürecidir.
- Bu beceri, ilk görüşte sözcüklerin hızlı bir şekilde hatırlanması ve okunması ve matematik işlemlerinin hızlı bir şekilde çözülebilmesi için gereklidir.
- Bu yapı taşında sorun yaşayan çocukların ileri yıllarda yavaş okuyucular olması ve okuma zorlukları yaşamaları muhtemeldir.
- Bu yapı taşında güçlüğü olan bir öğrenci işleme hızı ya da hızlı isimlendirmeye ilişkin işlemlerde düşük puanlar alması muhtemeldir.

- Genel anlamda, beceriler daha otomatik hale geldikçe öğrenciler «sekreter» işlerini/görevlerini/becerilerini daha iyi gerçekleştireceklerdir. Örn., sözcükleri doğru ve akıcı bir şekilde ayırt etme, not alma ve matematik işlemlerini ezberleme gibi.
- Çocuk çok tekrar gerektiren bir beceriyi öğrendiği zaman bu beceriler daha otomatik (*otomatikleşmiş*) hale gelirler ve çok az efor ve üzerinde düşünme ile gerçekleştirilebilirler. Örneğin, çocuk bir sözcüğü okumayı öğrendiğinde bu sözcükle karşılaşır karşılaşmaz sözcüğü tanıyacaktır ve harfleri yazmayı öğrendikçe sembollerini yazma hızı ve kolaylığı artacaktır. Uzman olmak için en iyi yol *pratikten/uygulamadan/sürekli tekrardan* geçer.

- İşleme yapı taşındaki beceriler çocukların birçok beceriyi yerine getirmesine yardımcı olur ancak tek başına bu beceriler okul başarısını artırmaz.
- Bazı çocuklar okuma, yazma ve matematik işlemlerini çözmede zorluk yaşamazlar. Otomatik işlemede çok iyidirler ancak müfredat genişledikçe ve çocukların öğrenmek için okumaları gerektiğinde dil ya da mantık yürütme becerilerinde yaşadıkları zorluklar nedeniyle zorlanmaya başlayabilmektedirler.
- Temel matematik süreçlerinde ustalaşabilmekte ancak uzamsal mantık yürütme ve kavram oluşturmada yaşadıkları güçlükler nedeniyle daha karmaşık matematik sorularında zorluk yaşamaktadırlar.

Kaynak

Learning Disabilities and Challenging Behaviors: Using the Building Blocks Model to Guide Intervention and Classroom Management, Third Edition Third Edition
Nancy Mather Ph.D. (Author), Sam Goldstein Ph.D. (Author), Katie Eklund Ph.D. (Author), Dr. Elaine Cheesman Ph.D. (Contributor), Dr. Deborah Rhein (Contributor), Dr. Annmarie Urso Ph. D. (Contributor)
Paul H Brookes Publishing

- Öğrenme güçlükleri olan çocuklar için, *öğrenme* zor bir iştir/görevdir, öğretmenleri için *öğretim* çok zor bir iştir/görevdir ve ciddi eğitim ve destek gerektirir.
- Ciddi öğrenme sorunları olan çocuklara etkili eğitim yeterli ve ilgili uzmanların bireysel çabalarıyla gerçekleşmekte (Kauffman ve Landrum, 2012) ve etkili eğitim stratejilerini içeren bireyselleştirilmiş bir yaklaşımın uygulanmasıyla gerçekleşmektedir (Zigmond, 2004).
- Öğrenme güçlüğü yaşayan tüm öğrencilerin, öğrenme, davranış ve mizaca ilişkin farklılıkları anlayan, öğrencilerin gelişimlerini desteklemek için ne zaman ve nasıl müdahalede bulunmaları gerektiğini bilen ilgili, anlayışlı öğretmenlerden eğitim alması gerekmektedir.

Kaynak

Learning Disabilities and Challenging Behaviors: Using the Building Blocks Model to Guide Intervention and Classroom Management, Third Edition Third Edition
Nancy Mather Ph.D. (Author), Sam Goldstein Ph.D. (Author), Katie Eklund Ph.D. (Author), Dr. Elaine Cheesman Ph.D. (Contributor), Dr. Deborah Rhein (Contributor), Dr. Annmarie Urso Ph. D. (Contributor)
Paul H Brookes Publishing